

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Složka sady	VY_12_INOVACE_SLS.7.71
Autor	Martina Hantychová
Vzdělávací oblast	Člověk a společnost
Vzdělávací obor	<i>Výchova k občanství</i>
Předmět	Společensko-literární seminář
Témat. okruh	Rodina jako prostředí formující osobnost dítěte
Téma	Michael Ende: Děvčátko Momo a ukradený čas
Ročník	7. ročník
Rozsah vyuč. jednotky	1 vyučovací hodina
Očekávaný výstup	Žák popisuje role matky a otce v rodině. Žák posoudí rodinné zázemí literárních hrdinů a usouvztažní s vlastní situací.
Metodický postup	Motivace – grafické zobrazení trávení volného času Práce s textem – Mají rodiče na děti dost času? Hodnota peněz, přátelství a času
Druh učeb. materiálu	Pracovní list s řešením
Ověřeno při výuce	Datum: 17.4.2013 Třída: 7.r.
Zdroj	Ende, Michael. Děvčátko Momo a ukradený čas. Přel. Milada Misárková. Praha: Albatros, 2005. 13-743-KMČ-005.
Poznámka	_____

Michael Ende Děvčátko Momo a ukradený čas
--

- 1) Představte si, u vás zazvoní muž v šedém obleku z Ústavu pro úsporu času a požádá vás o vyplnění dotazníku, kolik hodin denně strávíte následujícími činnostmi:

Spánek

Škola a učení

Jídlo

Rodina

Přátelé

Koníčky

Tajemství

Celkem vám musí vyjít 24 hodin. Pak si promyslete, kde byste mohli čas ušetřit a co byste s ušetřeným časem udělali.

Stejně dotazníky dostávali lidé ve světě děvčátka Momo v kapitole *Špatné počty a výsledek souhlasí*. Vysvětlete název kapitoly.

PRVNÍ DÍL: MOMO A JEJÍ PŘÁTELÉ, ukázka str. 67-68

Momo byla sirotek, který bydlel v opuštěném amfiteátru. Měla zvláštní dar naslouchání, kdy si lidé uvědomili podstatu svého problému a našli odpovědi na své otázky, aniž by Momo vůbec promluvila. Chodili za ní dospělí i děti. Dospělí postupně chodit přestali, protože šetřili svůj čas.

- 2) Poslechněte si ukázku a napište, co jak si šetření časem vysvětlili rodiče. Co si o tom myslíte?

DRUHÝ DÍL: ŠEDÍ MUŽI, ukázka str. 74-77

Pak Momo opustily i děti, protože pro ně byly zřízeny učební kroužky pro volný čas, kde byly děti pod dozorem, aby neměly ani minutu pro sebe. Tehdy přišel čas, aby Momo navštívili šedí muži.

- 3) Poslechněte si ukázku, kdy Momo najde panenku, kterou na ni šedí muži nalíčí. Setkání s pannou a s šedým mužem krátce popište. Co považuje za důležité Momo a co šedí muži?

TŘETÍ DÍL: KVĚTY ČASU, ukázka poslední stránka

- 4) Je jasné, že Momo je svou výjimečností určena k záchraně světa před šedivými muži. Želva, které blikají na zádech nápisy, ji zavede k mistru Hórovi. Z ukázky si vypište myšlenku, která vás zaujme.

ŘEŠENÍ

- 1) Představte si, u vás zazvoní muž v šedém obleku z Ústavu pro úsporu času a požádá vás o vyplnění dotazníku, kolik hodin denně strávíte následujícími činnostmi:**

Děti by ušetřily čas z koukání na televizi a hraní her na počítači a buď by více byli s přáteli, nebo by se víc učili do školy, případně by začali dělat něco, co dosud kvůli nedostatku času dělat nemohou.

Stejně dotazníky dostávali lidé ve světě děvčátka Momo v kapitole *Špatné počty a výsledek souhlasí*. Vysvětlete název kapitoly.

Výsledek sice souhlasí, ale počty jsou špatné, protože je špatné rozdělení jejich času, např. příliš pracují.

PRVNÍ DÍL: MOMO A JEJÍ PŘÁTELÉ, ukázka str. 67-68

Momo byla sirotek, který bydlel v opuštěném amfiteátru. Měla zvláštní dar naslouchání, kdy si lidé uvědomili podstatu svého problému a našli odpovědi na své otázky, aniž by Momo vůbec promluvila. Chodili za ní dospělí i děti. Dospělí postupně chodit přestali, protože šetřili svůj čas.

- 2) Poslechněte si ukázkou a napište, co jak si šetření časem vysvětlili rodiče. Co si o tom myslíte?**

Rodiče více pracují, na děti nemají čas, jsou unavení, kupují jim místo toho dárky

Žáci většinou chtějí s rodiči trávit víc času

DRUHÝ DÍL: ŠEDÍ MUŽI, ukázka str. 74-77

Pak Momo opustily i děti, protože pro ně byly zřízeny učební kroužky pro volný čas, kde byly děti pod dozorem, aby neměly ani minutu pro sebe. Tehdy přišel čas, aby Momo navštívili šedí muži.

- 3) Poslechněte si ukázkou, kdy Momo najde panenku, kterou na ni šedí muži nalíčí. Setkání s pannou a s šedým mužem krátce popište. Co považuje za důležité Momo a co šedí muži?**

Šedí muži podstrčili Momo mluvící pannu. Momo nejdříve nechápala, že není živá, chtěla si s ní hrát jako s dětmi, ale panna říkala pořád stejné věty. Pak přišli šedí muži, aby jí ukázali, jak se hraje s takovou pannou. Je potřeba mít další a další vybavení, aby hra byla zajímavá.

Momo naopak rušilo to, že je panna tak dokonalá a mluví. Kdyby nemluvila, tak by si s ní hrát uměla. Šedí muži vyzdvihují, že je panna krásná a drahá, pro Momo je důležité, aby jí byla partnerem ve hře, aby s ní mohla vymýšlet různé hry, ne hrát tu její hru.

TŘETÍ DÍL: KVĚTY ČASU, ukázka poslední stránka

- 4) Je jasné, že Momo je svou výjimečností určena k záchraně světa před šedivými muži. Želva, které blikají na zádech nápisy, ji zavede k mistru Hórovi. Z ukázky si vypište myšlenku, která vás zaujme.**

Mistr Hóra je mistr času (jak ostatně napovídá jeho jméno).

Žáci by si měli vypsát následující myšlenku:

Všechn čas, který neprožívá srdce, je ztracený. Když umře srdce, umře i čas.

Znamená to, že jen když děláme něco srdcem (tzn. s láskou, naplno), skutečně žijeme.

Pak někdo zaprosil: „Gigi, vyprávěj nám něco.“

„Povídej, Gigi, ano, povídej!“ volaly děti. „Něco veselého!... Ne, vypravuj nám pohádku!... Gigi, něco dobrodružného!“

Ale Gigi povídat nechtěl. Stalo se to vůbec poprvé. Konečně řekl: „Byl bych mnohem radši, kdybyste mi něco vyprávěli vy... Tak. O vás. O vašem domově a co děláte. A proč si chodíte sem hrát.“

Děti jako by najednou oněměly. Tváře jim naráz pohasly a byly z nich nové, nepřítomné tváře.

Až někdo prohlásil: „Teď máme krásné auto. Máme moc krásné auto. Naši ho každou sobotu myjí. Když mají čas. A já jim můžu pomáhat, ale jen když jsem hodný. Já si taky koupím takové auto, až budu velký.“

„Já teď můžu do kina každý den, když chci. Aby o mne bylo postaráno. Protože naši bohužel nemají čas,“ řekla malá holčička. Počkala chvíli a ještě rychle vydechla: „Jenomže já nechci, aby o mě bylo postaráno, a tak chodím sem, aby to nevěděli. A peníze na kino si ukládám. Až budu mít dost, koupím si lístek a pojedu k sedmi trpaslíkům.“

„Jsi hloupá!“ vykřiklo na holčičku jiné dítě. „Trpaslíci nejsou.“

„Jsou,“ řekla holčička umíněně, „viděla jsem to v prospektu jedné cestovní kanceláře.“

„Já mám už jedenáct pohádek na deskách,“ chlubil se také takový malý chlapeček. „Můžu si je pouštět, kdy chci. Dřív mi tatínek vždycky něco vyprávěl, když se večer vrátil z práce. To se mi líbilo. Ale teď nikdy není doma. Nebo je unavený a nechce se mu.“

„A maminka?“ zeptala se holčička Marie.

„Teď je taky celý den pryč.“

„Já vím,“ podotkla holčička Marie, „zrovna jako u nás. Já mám naštěstí Dedého,“ a dala při řeči pusu malému bratříčkovi, který jí seděl na klíně. „Když přijdu ze školy, ohřeju oběd, a pak si napíšu úkoly a pak...,“ rozhodila rukama, „...potom jsme jen tak venku až do večera. Nejvíce chodíme sem.“

Děti poslouchaly a všemu rozuměly. Všude to bylo stejné, ať už se jejich domov víc nebo míň podobal tomu, co vyprávěli druzí.

„A co, jsem docela rád, že na mě táta s mámou teď nemají čas,“ řekl Franco. Ale nijak spokojeně nevypadal. „Jen by začínaly hádky, a já pak vždycky slíznu bití.“

Chlapeček s tranzistorovým rádiem se k němu prudce otočil: „Abys věděl... já teď mám větší kapesné!“

„To známe,“ odpověděl Franco, „dávají dětem větší kapesné, aby se jich zbavili. Už nás nemají rádi. Jenomže sebe taky nemají rádi. Nic nemají rádi. Tohle říkám já.“

„To není pravda!“ křičel hněvivě chlapec s tranzistorem. „Naši mě mají rádi, a moc. Nemůžou za to, že nemají čas. Tak je to, rozumíš! Proto mi teď dali rádio, abys věděl! A kolik stálo peněz! To snad je důkaz lásky, ne?“

Všichni mlčeli.

Chlapeček s rádiem se dal zničehonic do pláče. Přitom celé odpoledne kazil dětem hru. Chtěl pláč potlačit a utíral si špinavou pěstí oči. Ale slzy mu stékaly po tváři a zanechávaly v černých šmouhách světlé cestičky.

Děti se na chlapce soucitně dívaly nebo klopily oči. Teď už věděly, co a jak. Všechny vlastně zakoušely totéž. Cítily, že je dospělí nechali na holčičkách.

Krátce nato – bylo zrovna žhavé poledne jako málokdy – Momo objevila na kamenech velkou pannu.

Což o to, víckrát se stalo, že děti zapomněly v amfiteátru hračku, tu drahou, co s ní není žádná opravdová hra. Nechaly ji někde tady válet a už si na ni nevzpomněly. Jenomže Momo se nepamatovala, že by takovou pannu u někoho viděla. Všimla by si jí docela jistě, neboť to nebyla obyčejná panna.

Panna sahala děvčátku téměř po ramena a vypadala tak skutečně, že by ji někdo mohl pokládat za živou osůbku. Nebylo to miminko nebo batolátko. Panna se podobala mladé půvabné dámě nebo figuríně z výkladu. Měla červené šaty s moderní kratičkou sukní a na nohou střevíčky s vysokými podpatky.

┐ Momo byla u vytržení a nemohla od panny odtrhnout oči. Když se o něco později dotkla panny rukou, loutka několikrát koketně zvedla a spustila oční víčka, pohnula rtíky a řekla poněkud pištivým hlasem, který zněl, jako by vycházel odněkud z telefonu: „Dobrý den. Jsem Bibi. Dokonalá panna.“

Momo zděšeně uskočila a odpověděla bez vlastní vůle: „Dobrý den. Já se jmenuji Momo.“

Panenka znovu pohnula rtíky a řekla: „Náležím tobě. Každý ti závidí, že mne máš.“

„Nemyslím, že jsi moje panna,“ pravila Momo. „Řekla bych, že tě tu někdo zapomněl.“

Uchopila panenku a zvedla ji do výšky. Znovu se rtíky otevřely a řekly: „Přála bych si ještě mnoho věcí.“

„Ty ode mne něco chceš?“ odpověděla Momo a přemýšlela. „Nevím, jestli mám něco takového, co by se k tobě hodilo. Ale počkej, ukážu ti, co mám, a řekneš si, co se ti líbí.“

Vzala panenku a prolezla s ní dírou ve zdi dolů do své komůrky, vytáhla krabici schovanou pod postelí a položila ji před Bibi.

„To je všechno, co mám,“ vysvětlovala Momo. „Jen si řekni, jestli něco chceš.“

A ukazovala panence Bibi pestře zbarvené ptačí pírko, kámen s pěkným žilkováním, zlatý knoflík a kousek barevného skla.

Panenka k tomu mlčela a Momo do ní trochu žďuchla rukou.

„Dobrý den,“ vypískla panenka Bibi, hned jak dostala malý štulec. „Jsem Bibi. Dokonalá panna.“

„Já vím,“ řekla Momo. „Chtěla sis něco vybrat. Tuhle mám krásnou růžovou mušličku. Líbí se ti?“

„Náležím tobě,“ odpověděla panna. „Každý ti závidí, že mne máš.“

„Ano, už jsi to říkala,“ pravila Momo. „Tak jestli ode mne nic nechceš, mohly bychom si na něco hrát. Ano?“

„Přála bych si ještě mnoho věcí,“ opakovala panna.

„Nemám nic jiného,“ řekla Momo. Popadla pannu a zase vylezla dírou ve zdi nahoru pod volnou oblohu. Usadila dokonalou panenku Bibi na zem a sama si dřepala proti ní.

„Budeme si hrát, jako že jsi ke mně přišla na návštěvu,“ navrhla Momo.

„Dobrý den,“ řekla panenka. „Jsem Bibi. Dokonalá panna.“

„Ale to je od vás milé, že jste mě přišla navštívit!“ odvětila Momo. „Odkud, prosím, přicházíte, ctěná dámo?“

„Náležím tobě,“ mlela panna pořád svou. „Každý ti závidí, že mne máš.“

„Tak počkej,“ ozvala se Momo netrpělivě, „takhle si přece nemůžeme hrát, když pořád opakuješ dokola jedno a totéž.“

„Přála bych si ještě mnoho věcí,“ odpověděla panna a svůdně zamžikala řasami.

Momo tedy vymyslela jinou hru. Když dopadla stejně, vymyslela ještě jinou a ještě jednu a ještě. Ale bylo to marné. Kdyby panna neříkala vůbec nic, Momo by za ni mluvila, a jak by si krásně popovídaly! Takhle Bibi pokazila každý rozhovor právě proto, že uměla mluvit.

Zanedlouho se děvčátka zmocnil pocit, jaký Momo nikdy předtím nezažila. Byl pro ni úplně nový, takže trvalo dost dlouho, než pochopila, že je to nuda.

Momo si nevěděla rady. Byla by s chutí nechala dokonalou pannu ležet na zemi a vymyslela si něco jiného, jenomže se od ní z nějakého důvodu nemohla odtrhnout. A tak nakonec jenom seděla a upřeně se dívala na Bibi. Dokonalá panna také tak zírala na Momo skleněnými bleděmodrými očima, až to vypadalo, jako by jedna druhou hypnotizovala.

Momo konečně silou odvrátila oči od panenky Bibi – a trochu se poděsila. Docela nablízku stálo elegantní popelavě šedé auto. Momo vůbec

nezpozorovala, kdy přijelo. V autě seděl muž v šedém obleku pavučinové barvy, na hlavě měl šedivý tvrdák a kouřil kratičký šedý doutník. I jeho tvář se barvou podobala šedavému popelu.

Určitě Momo již chvíli pozoroval, protože teď na ni zakýval a usmíval se našedlým úsměvem. A třebaže toho poledne vzduch zrovna žhnul, až se na slunci tetelil žářem, Momo začalo zničehonic mrazit.

Muž otevřel dvířka vozu, vystoupil a blížil se k Momo. V ruce nesl olověně šedou aktovku.

„Jakou máš krásnou pannu!“ řekl podivně nezvučným hlasem. „Tu ti jistě všechny děti závidí.“

Momo jenom pokrčila rameny. Mlčela.

Zato muž v šedém obleku pořád mluvil: „Jistě stála mnoho peněz?“

„Nevím,“ hlesla Momo v rozpacích. „Našla jsem ji.“

„Ale neříkej!“ divil se šedý muž. „Ty máš ale štěstí!“

Momo mlčela dál a přitáhla si k tělu pánské sako, široké v ramenou a dlouhé. Chvěla se víc a víc zimou.

„Ty nemáš z panny radost, maličká?“ pronesl šedý muž a usmál se jenom koutky úst.

Momo zakroutila pomaloučku hlavou. A najednou jí bylo, jako by všechna radost zmizela navždy ze světa. Ne, jako by radost vůbec nikdy na světě nebyla. Jako by všechno, co za radost pokládala, nebylo nic jiného než pouhá představa. Přitom cítila něco jako varování.

„Už tě chvíli pozoruji,“ promluvil neznámý znovu. „Zdá se, že si neumíš s takovou úžasnou pannou hrát. Chceš, abych ti to ukázal?“

Momo se na muže překvapeně podívala a přikývla.

„Přála bych si ještě mnoho věcí,“ vypískla dokonalá panna.

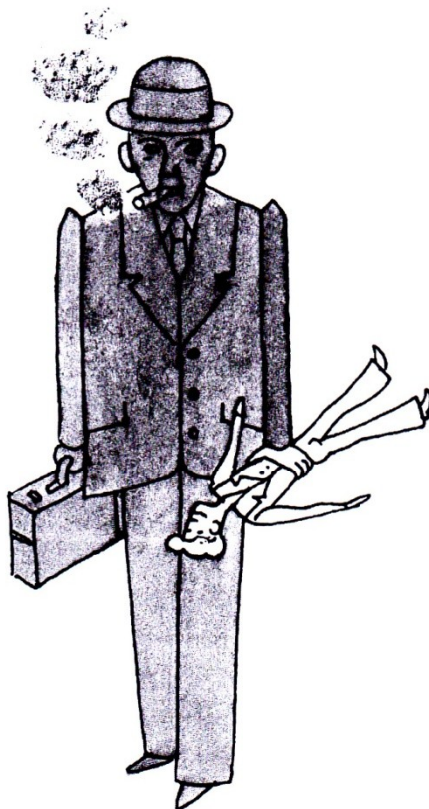
„Tak vidíš, maličká, říká ti to dokonce sama. S tak úžasnou pannou si nemůžeš hrát jako s jinou, obyčejnou. To je přece jasné. Ani se k něčemu takovému nehodí. Když se nechceš v její společnosti nudit, musíš ji něčím překvapit. Dívej se dobře, maličká!“

Šel k autu a otevřel kufr.

„Tak především,“ řekl, „dokonalá panna potřebuje hodně šatů. Tady je kupříkladu rozkošná večerní róba.“

Vytáhl z kufru večerní šaty a hodil je Momo do náruče.

„A tady je pravý norkový kožich. A tady je hedvábný župánek. A tady tenisový komplet. A tady lyžařský oblek. Tady plavky. Tady jezdecký obleček. Pyžamo. Noční košilka. A zase jiné šaty. Ještě jedny. A ještě jedny. A ještě...“

Všechny věci házel na zem mezi pannu a Momo, kde se vršila pořád větší hromada šatů a oblečků.

„Tak,“ řekl a opět se usmál jen koutky úst, „s tím si už chvilenu pohraješ, vid', maličká? Ovšem za několik dnů tě to taky omrzí, že mám pravdu? Ale nevadí. Pro dokonalou pannu potřebuješ mnoho dalších věcí.“

Podruhé strčil hlavu do kufru a podruhé děvčátku něco házel k nohám.

„Tady je kupříkladu dámská taštička z pravé hadí kůže s maličkou rtěnkou a pudřenkou. Tady je maličký fotoaparát a malá tenisová raketa. Tady je televizor pro panenky. Pozor, televizor opravdu hraje. A tady je náramek, řetízek na krk a náušnice. Revolver pro panenku a hedvábné punčošky. A tady klobouček s ptačím pérem, slamáček a klobouček na jaro. Maličká golfová hůl a malá šeková knížka. Lahvička parfému, sůl do koupele a tělový spray.“

Konečně zarazil proud řečí a podíval se zkoumavě na děvčátko. Momo seděla jako bez vlády na zemi mezi všemi těmi věcmi.

„Já myslím,“ podíval se na ni Mistr Hóra, „že jsi to řekla velmi pěkně. Za to ti nyní svěřím své tajemství: Tady, v domě Nikdenení v perleťové uličce Nikdynebyla, vzniká čas všech lidí.“

Momo pohlédla na pána domu s úctou a obdivem.

„Och,“ vydechla překvapením, „ty máš výrobu lidského času?“

Mistr Hóra se usmíval. „Ale co tě napadá, mé dítě, jsem tu jenom správcem. Já jen přiděluji čas, který je tomu nebo tomu člověku určený.“

„A nemůžeš to nějak zařídit, aby zloději času nikoho neokrádali?“

„Ne, Momo, nemohu to zařídit,“ odpověděl Mistr Hóra. „Jak lidé nakládají s vlastním časem, o tom musí rozhodovat sami.“

Momo se rozhlédla zvědavě sálem: „K čemu potřebuješ takovou spoustu hodin? Musíš je každý den natahovat? To jich máš takový počet, jako je lidí?“

„Ale kdež,“ řekl Mistr Hóra, „je to moje vášeň. Hodiny sbírám z vlastní záliby. Vždyť to jsou jen velmi nedokonalé napodobeniny něčeho, co má každý člověk ukryto v hrudi. Neboť tak jako lidé mají oči, aby viděli světlo,

a uši, aby slyšeli zvuky, tak mají také srdce, aby vnímalo čas. A všechen čas, který neprožívá srdce, je stejně ztracený jako pro slepce barvy duhy nebo jako pro hluchého ptačí píseň. Jen škoda, že jsou mezi lidmi slepá a hluchá srdce, která tloučou, a přece nic nevnímají.“

„A co pak, až se mi srdce zastaví?“ zeptala se Momo.

„Pak přestane existovat i tvůj čas, mé dítě,“ odpověděl Mistr Hóra a zpytavě si děvčátko prohlížel. „Ale tomu ještě nemůžeš rozumět.“

„Ne, já tomu rozumím,“ řekla Momo tichounce, „totiž myslím, že tomu rozumím.“

A zeptala se: „Jsi Smrt?“

Mistr Hóra se usmál a chvíli neříkal nic. Potom odpověděl: „Kdyby lidé věděli, co je Smrt, nebáli by se jí.“

Když to dořekl, spočinul na děvčátku dlouhým pohledem a zeptal se: „Chceš vidět, kde vzniká čas?“

„Chci,“ šeptla Momo bojácně.

„Dovedu tě tam,“ řekl Mistr Hóra. „Ale až budeme na místě, nesmíš promluvit. Nesmíš se na nic ptát a nesmíš nic říkat. Slibuješ mi to?“

Momo bez hlesu přikývla. {